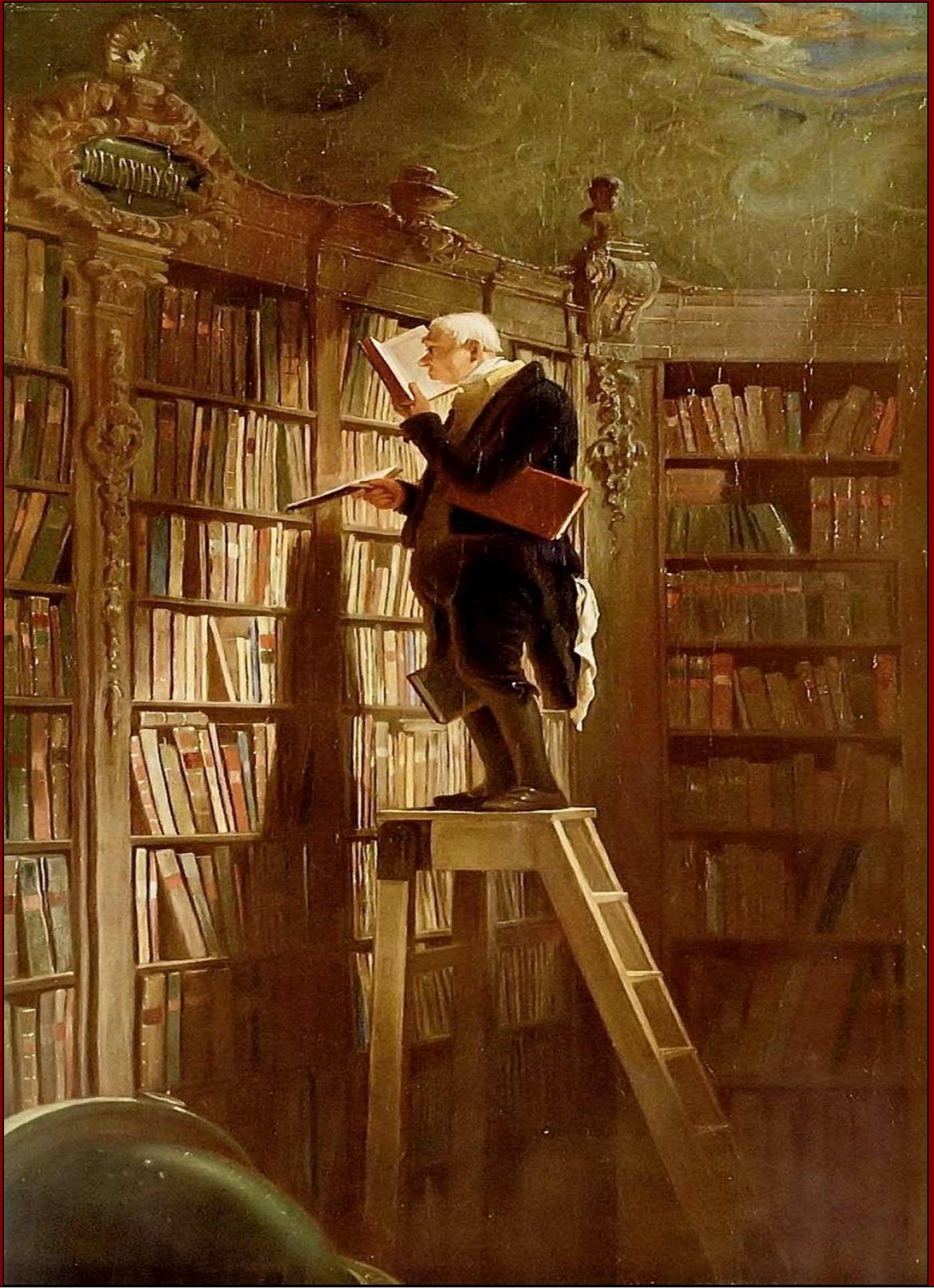

Bibliophile Notes

10 Mai 2009 ❁ No. 2 ❁ <http://paleografia.wordpress.com> ❁ Distribuit Gratuit ❁

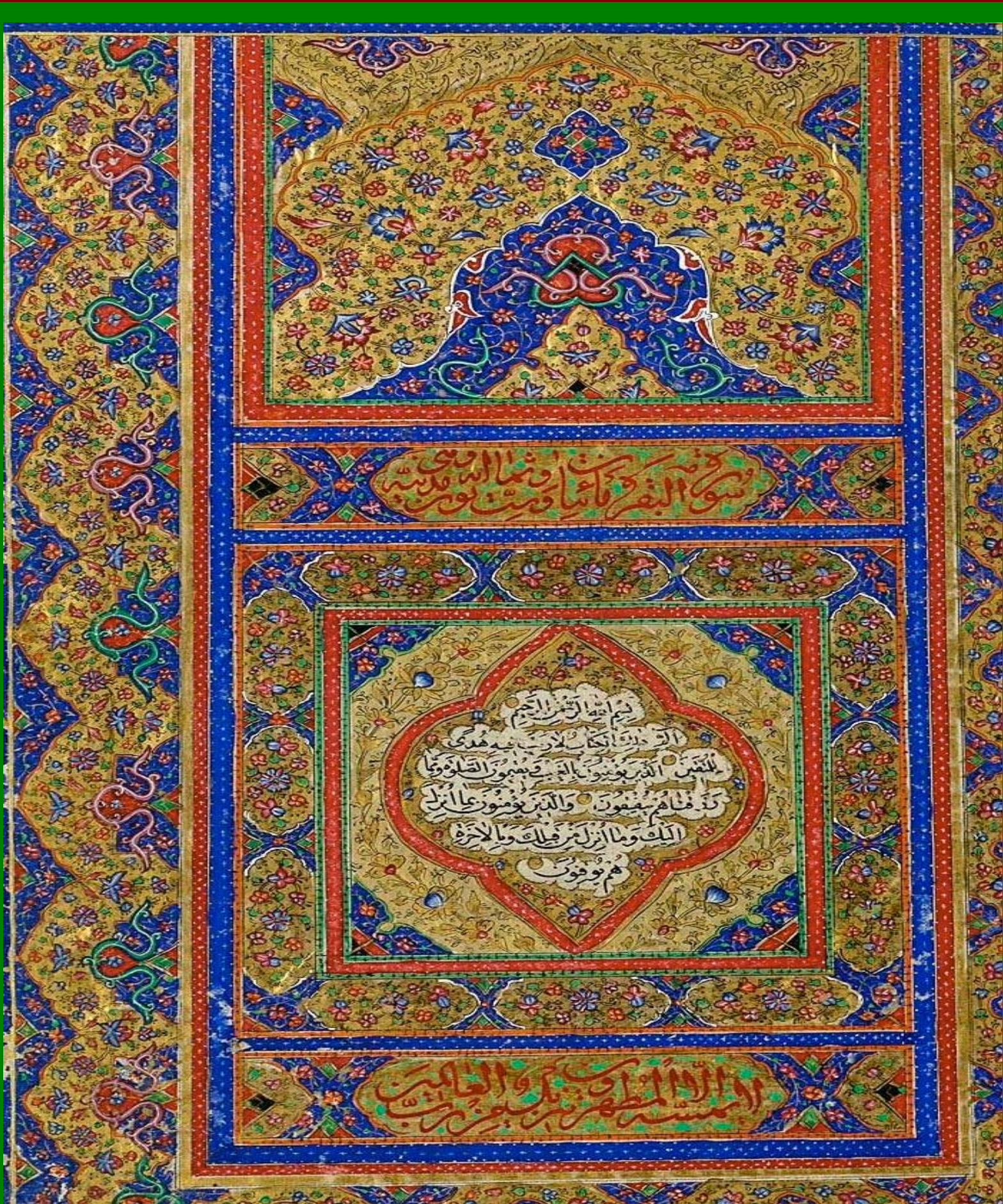
Cateva Cuvinte Despre

Coranul Musulman

Moise Maimonide – Despre Credința

Editie Bibliofila al-Qur'ân (din Persia)

Maimonides - Călăuza rătăciților

Coranul - al-Qur'ān - القرآن

Coranul canonizat, așa cum este cunoscut astăzi, este format din 114 capitole (**sure**), de lungimi diferite, de la minimum **3** până la maximum **287 de versete** (cât are sura **Al-baqara** „Vaca”), dispuse nu cronologic, ci după lungime, în ordine aproximativ descrescătoare, începând cu cea de-a doua sură. Toate surele, cu excepția celei de-a IX-a, au în frunte sintagma **bi-smi-llāhi-r-rahmāni-r-rahīmi** „În numele lui Dumnezeu cel Milos și Milostiv”.

Conform tradiției islamice, profetul Muhammad a fost ales să spună în cea mai pură limbă arabă – așa cum este considerată araba coranică de către exegeții musulmani – atât noul mesaj trimis de Dumnezeu omenirii, precum și ceea ce se revelase parțial, din aceeași matrice celestă, **Umm al-Kitāb** (Maica Scripturii), profetilor anteriori, cu precădere, lui Abraham (Ibrāhīm), Noe (Nūh), Iona (Yūnus), Moise (Mūsā) și lui Iisus Hristos (Isā al-Masīh). Pentru musulmani, Coranul nu este doar cartea sacră revelată de către divinitate, definită ca o sumă de concepte în care se crede, o sinteză de precepte etice, o conduită de viață spirituală, un codice civil ce răspunde problemelor vieții cotidiene

Textul coranic nu a fost strâns într-o carte în timpul vieții profetului Muhammad, ci a fost doar memorat de către însoțitorii săi, iar, uneori, anumite versete au fost notate pe foi de palmier, omoplați de cămilă, bucăți de ceramică etc.

Coranul a fost revelat, conform tradiției islamice, profetului Muhammad de către îngerul Gabriel (Gavriil - Ğibrīl) în numeroase ocazii între anii 610 și moartea lui Muhammad în 632. Pe lângă faptul că îi memorau revelațiile, unii dintre însoțitorii săi le-au notat, sporadic, pe pergamente, pietre, omoplați de cămilă. Schematic, tradiției spune că după moartea profetului Muhammad (632), **Abu-Bakr**, primul calif, i-a poruncit lui Zayd bin Thabit să strângă și să noteze toate versetele autentice ale Coranului, după cum erau păstrate în forma scrisă sau orală. Exemplarul lui **Zayd**, păstrat de văduva profetului Muhammad, Hafsa bint Umar, stă la baza textului coranic întocmit în vremea celui de-al treilea calif, **Uthman bin Affan**, între anii 650 și 656, care a poruncit alcătuirea unui exemplar model, care să înlăture toate diferențele survenite cu timpul între versiuni, acest exemplar rămânând fundamental până acum. El a trimis copii ale acestui exemplar în toate provinciile califatului, și a ordonat ca toate celelalte variante să fie distruse, fiind considerate de atunci ca inexacte. Istoricii Coranului vorbesc însă de un proces mai gradual chiar decât cel prezentat de tradiție, Coranul fiind rodul unei munci redacționale ale cărturarilor islamici aflați în slujba puterii califale contemporane lor, o muncă întinsă pe o perioadă de mai bine de un secol.

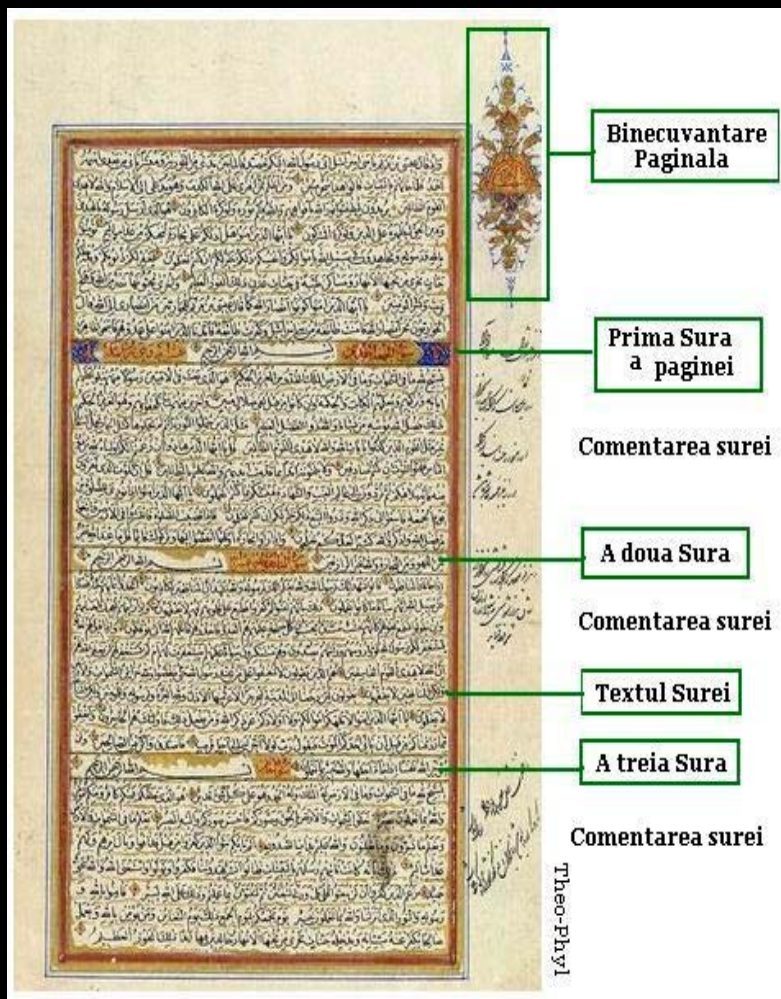
Istoria Manuscrisului

Text cunoscut drept **Codices Arabici Additamenta and Codices Simonseniani Arabici** de Ali Abd Alhussein Alhaidary. Codexul este de origine Persana, textul este scris in caligrafie araba Naskhī, notele marginale sunt in persana in caligrafie Ta'liq. Majoritatea notelor comentatorii sunt Şiite (Persani sunt šiiti), desi in dou pagini vom intalni si comentarii Sunite. Despre suniti si siiti in paginile urmatoare. Scribul care a copiat textul este unul din cei mai renumiti scribi din secolul al XVIII-lea, Raşid al-Dīn din orasul sfant al šiitilor Kom.

Coranul si Limba Araba

Pentru musulmani, limba arabă ca mijloc de expresie a Coranului, Cuvântul lui Dumnezeu, este perfectă ca și Coranul însuși. Când se vorbește despre perfecțiunea acestei limbi, se scot în evidență elemente prezente în apologiile tuturor limbilor: muzicalitate, logică, bogăție sinonimică, simbolismul sunetelor, concizie, și mai ales motivarea ce ar exista în relația formă sonoră-conținut semantic. Perfecțiunea acestei limbi este subliniată permanent în lucrările autorilor musulmani consacrate inimitabilității – **al-'i'gāz** (termen tradus și cu „miracol” sau „minune”) – textului coranic, manifestată atât la nivelul expresiei, cât și al conținutului.

Discuțiile asupra traducerii Coranului, în mediile islamice, au început, chiar din timpul vieții profetului Muhammad, continuând, apoi, secole de-a rândul, fără să se ajungă la o hotărâre definitivă în acest sens. În ceea ce privește traducerea substitutivă, cea care ar trebui să înlocuiască textul coranic arab, este total interzisă, pe când traducerea informativă, cea menită doar să comunice sensurile textului coranic, este aprobată de autoritățile islamice, cu anumite condiții, și care există în momentul de față în mai toate limbile lumii, inclusiv în română.

Pentru musulmani, limba arabă ca mijloc de expresie a Coranului, Cuvântul lui Dumnezeu, este perfectă ca și Coranul însuși. Când se vorbește despre perfecțiunea acestei limbi, se scot în evidență elemente prezente în apologiile tuturor limbilor: muzicalitate, logică, bogăție sinonimică, simbolismul sunetelor, concizie, și mai ales motivarea ce ar exista în relația formă sonoră-conținut semantic. Perfecțiunea acestei limbi este subliniată permanent în lucrările autorilor musulmani consacrate inimitabilității – **al-'i'gāz** (termen tradus și cu „miracol” sau „minune”) – textului coranic, manifestată atât la nivelul expresiei, cât și al conținutului.

Într-o tradiție rămasă de la profetul Muhammad, se spune că versetele coranice conțin nu numai un sens zahir "exoteric", dar și unul batin "ezoteric" care la rândul său are o multitudine de alte sensuri posibile – minimum șapte și maximum șaptezeci – aflate într-o perpetuă mișcare precum valurile mării. Sensul exoteric, de suprafață, este singurul care poate fi exprimat într-o altă limbă, celelalte sensuri, ascunse, rămând legate de textul original.

Handwritten marginal notes in Arabic script at the top of the page, including phrases like 'بسم الله الرحمن الرحيم' and 'سورة التين'.

Main body of the manuscript containing the text of Surah al-Tin (The Fig). The text is written in a clear, elegant script within a decorative border. It includes the opening Basmala and the opening verse: 'اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا اَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ سَنَةٍ نَّزَّلْنَا الْمَلَائِكَةَ وَالرُّوحَ فِيهَا ابْنَادِنَ قَامٍ'.

Vertical handwritten marginal notes on the left side, including the Basmala and the beginning of the text.

Large vertical handwritten marginal notes on the left side, providing commentary or additional text related to the main passage.

Maimonides - Căluza rătăciților - מורה נבוכים

Rabbi **Moshe ben Maimon** (sau cu anagrama inițialelor: **RaMBaM**) sau Maimonides cum este cunoscut în occidentul Crestin. Maimonides (n. 1135, Córdoba-Spania - d. 1204, Fustat -Egipt) a fost filosof, medic și teolog evreu, considerat cel mai important înțelept al Iudaismului din toate timpurile. Maimonides s-a născut la Córdoba, pe atunci capitala unui Califat arab, dominat de o ramură a dinastiei musulmane, mai tolerante, a Omeiazilor. Primele învățături le primește de la tatăl său, Maimon Ben Yosef Ha'dayan, rabin provenit dintr-o familie bine văzută din Córdoba. În plus, este inițiat în filosofia clasică greacă și arabă de către învățații arabi. În 1148, Cordoba a fost cucerită de dinastia Almohazilor, iar creștinii, ca și evreii, au fost constrânși să se convertească la Islam. Familia lui Maimonides alege exilul, este semnalată în anul 1159 în orașul marocan Fèz, apoi prin 1165 la Ierusalim, pentru a se stabili în cele din urmă în Egipt, mai întâi la Alexandria, apoi definitiv la Cairo, unde Maimonides va trăi până la sfârșitul vieții sale. În timpul acestor peregrinări, Maimonides continuă să se instruiască, studiază de asemenea medicina, iar în 1159 publică lucrarea "Introducere în calculul calendarului" precum și un comentariu asupra logicii aristotelice. La Cairo, Maimonides devine conducătorul (Naggid) obstei evreești și primul rabin al orașului, iar în 1185 este medicul personal al lui Saladin, sultanul Egiptului și Siriei.

Moise Maimonide, Despre credință (fragment)

Să știi, o lectorule al tratatului de față, că credința nu este ceva ce se pronunță, ci ceva ce se concepe în intelect, crezând că lucrul este așa cum e conceput. Așadar, dacă atunci când este vorba despre opinii adevărate sau reputate astfel, te mulțumești să le exprimi în cuvinte, fără să le concepi sau să le crezi, și, cu atât mai mult, fără să cauți în ele o certitudine, este un lucru foarte simplu. Și în felul acesta dai peste mulți oameni stupizi care rețin credințe despre care nu au absolut nici o idee. Dar dacă ești dintre cei a căror gândire se ridică până la nivelul ridicat care este cel al speculației, și care are certitudinea că Dumnezeu este unul, de o unitate reală, așa încât nu se găsește în El nimic compus nici ceva care să fie virtual divizibil într-un mod oarecare, trebuie să știi că Dumnezeu nu are nici un atribut esențial, în nici o circumstanță, și că la fel cum nu poate fi admis că El ar fi vreun corp, la fel este inadmisibil ca El să posede vreun atribut esențial. Cel care crede că El este unul, posedând numeroase attribute, exprimă în realitate, prin cuvântul său, că El este unul, dar în gândirea lui îl crede multiplu. Aceasta se aseamănă cu ceea ce spun creștinii: *"El este Unul, totuși el este Trei, și Trei sunt Unul"*, ceea ce revine la a spune: *"El este unul, dar posedă numeroase attribute, și El împreună cu attributele sale fac Unul"*, îndepărtând corporeitatea și crezând în simplitatea absolută [a lui Dumnezeu], ca și cum scopul nostru ar fi doar acela de a căuta în ce fel trebuie să ne exprimăm, și nu ceea ce trebuie să credem. Nu poate exista credință decât atunci când a avut loc o conceptualizare, căci credința constă în a admite ca fiind adevărat ceea ce a fost conceput [și a crede] că aceasta se află în afara intelectului așa cum a fost concepută în intelect. Dacă acestei credințe se adaugă [convingerea] că contrariul a ceea ce se crede este absolut imposibil și că nu există în intelect nici un mijloc de a respinge această credință, nici de a gândi că contrariul ar putea fi posibil, atunci putem vorbi de certitudine.

Dacă alungi de la tine dorințele și obiceiurile, dacă ești inteligent și vei lua aminte la ceea ce voi spune, în capitolele următoare, despre negarea atributelor, vei avea în mod necesar o certitudine în această privință, și atunci vei fi dintre cei care concep unitatea lui Dumnezeu, și nu dintre cei care o pronunță doar din vârful buzelor, fără a o concepe la nivel ideatic, și care aparțin categoriei despre care s-a spus: *"Tu ești aproape de gura lor, dar departe de interiorul lor"* (**Jeremia 12, 2**). Trebuie, într-adevăr, ca omul să fie dintre cei care concep adevărul și-l înțeleg, deși nu l-ar pronunța, așa cum s-a poruncit oamenilor virtuoși, spunându-li-se: *"Spuneți în inima voastră, pe patul vostru, și rămâneți tăcuți."* (**Psalmul 4, 5**). Tradus de Madeea Axinciuc publicat în 2002 volumul Moise Maimonide. „Calauza rătăciților” ca itinerar al minții în Dumnezeu la Editura Academiei Române.

Editia Biblofila - Călăuza rătăciților

Între 1176 și 1190 (sau până în 1200?), Maimonides lucrează la principala sa operă, **Călăuza rătăciților** (în arabă: **Dalalat al-Ha'irin**, tradusă apoi în ebraică: **More Nevuchim**), în care încearcă să împacă iudaismul rabinic cu principiile aristotelice trecute prin filosofia arabă, în care sunt incluse elemente neoplatoniciene. Această carte, ce cuprinde concepții asupra naturii lui Dumnezeu și asupra creației lumii, asupra liberului arbitru și a legăturii strânse între bine și rău, a influențat și pe filosofi creștini ca Toma de Aquino și Albertus Magnus și, într-o oarecare măsură, gândirea lui Spinoza. În secolul al XVIII-lea, filosoful Moise Mendelssohn a prelucrat opera lui Maimonide, în încercarea de a armoniza iudaismul cu ideile iluminismului.

Călăuza rătăciților a fost scrisă în iudeo-arabă, adică în limba arabă a epocii scrise cu ajutorul alfabetului ebraic. Cartea este considerată până în zilele noastre o capodoperă filozofică și teologică. Traducerea cărții în limba română, inclusiv o lucrare de continuare a ei, în noul titlu al dr. **Madeciei Axinciuc** (aparută acum o lună) **Profetul și oglinda fermecată. Despre imaginație și profetie în "Calauza rataciților"**, Humanitas, 2008, sunt lucrări de excepție care o pot înregistra pe Dr. Axinciuc în fruntea cercetătorilor creștini ai operei lui Maimonides. Dr. Axinciuc a fost doctoranda Profesorului Moshe Idel de la Universitatea din Ierusalim. Dr. Axinciuc a predat limba și cultura română la Universitatea din Tel-Aviv între anii 2005-2008, astăzi este lector la Universitatea din București. Dr. Axinciuc are numai 33 de ani și un viitor superb (parerea mea). Sper din toată inima ca nu va fi calcată în picioare de Jurassic Parc al dinozaurilor din București.

Editia Biblofila pe care o prezint astăzi provine de la Biblioteca Regala a Danemarcei, ajunsă din Olanda în secolul al XVII-lea, adusă de teologul danez Hans (Johannes) Bartholin. Manuscrisul este înscrisurat cu două autorizații ale Inchizitiei catolice, prima în 1587 și a doua din 1619. Manuscrisul a fost daruit cunoscutului bibliofil danez Frederik Rostgaard (1671-1745). În 1726, manuscrisul ajunge în mainile altui bibliofil cunoscut, Conte Christian Danneskjold-Samsøe (1702-1728). După moartea sa manuscrisul ajunge în sfârșit la Biblioteca Regala a Danemarcei (1732). Manuscrisul este originar din Spania și a fost comandat de medicul personal al regelui Catalan Pedro al IV-lea (cunoscut sub poreclă "el Ceremonioso"). Numele medicului a fost Menachem Betsalel din Barcelona. Cel mai interesant detaliu este numele artizanului care a pictat acest manuscris, este vorba despre Ferrer Bassa, celebrul pictor catalan care și-a lăsat amprenta adâncă în arta bisericească Europeană, fiind autorul unor nemuritoare picturi din celebra (până în zilele noastre) catedrală San Miguel de Pedralbes. Din nefericire, acesta va fi ultimul proiect al lui. El și beneficiarul lucrării vor muri în molima de ciumă din 1349.

Maimonide - Călăuza rătăciților - Ediții

Unul din primele manuscrise iudaic-arab ale cartii, lipit pe hartie și transformat în Codex, probabil sec XVI-lea

Versiune Latină a cărții lui Maimonides, cu modificări semnificative, probabil de origine catolică

Călăuza rătăciților – Manuscrisul Copenhagen

Handwritten text in a medieval script, likely Hebrew or Aramaic, arranged in several lines below the miniature.

Handwritten text in a medieval script, likely Hebrew or Aramaic, enclosed in a decorative rectangular frame.

Handwritten text in a medieval script, likely Hebrew or Aramaic, located below the framed text.

דברו שמואל ס' יהודה

ב' תבני' אג מעטדי' המאמר מלשון הנבי' ללשון עברי' אמר
מתבני' לא מהיות' חכם בעיני' הטיאני' לכבי'
נכח באשעש' ההעטרה' הז' הליה' אשר גדר מזה וגדר'
מזה גדר צדק' ידעת' הלשון' המועשה' וזמני' טמועזו' והבני'
דברי' הספר' וענינו' מהמין' וגדר' צדק' ידעת' הלשון' המועשה'
אלו ואל' טרעזו' פעיכיו' אודיו' מוזטז' מהשואכ' וזה חכמי'
טההעטרה' הוא מעשה' אחר' וכל' מעשה' יט' ארבע' סבות'
למדינותו' ונהעטותו' ולא יזנש' מאחד' מהם' והם' המעור'
והחומר' והדורה' והתכלית' והדורה' הוצלכות' צד'
מענה' ארכי' כמער' יעשה' אנה' נבני' הבית' ענרך' מטר'
טהוא' אחר' מן' המועשים' (נסבות' מדינותו' הם' הבני' אשר'
הוא' הסועי' והצבני' והדורות' והרעבי' ויהר' מה' ענין'
אל' הבית' בהבנותו' טהם' ההומר' ואז' יעשה' הבונה' צורת'
הבית' ואחופ' הוא' צד' בעשותו' אל' כלים' רבי' נהרן' טהם'

Colofonul Scribului – Isaac ben Caro

Colofonul Scribului

Doa semnături ai cenzorilor papali 1587 și 1619

Sigiliul Bibliotecii Regale

Iscaitura lui Johan Bartholin

Transportul Manuscrisului era Crucial

Marimea Codexului: 194 x 133 x 65 mm; 300 de pagini in 3 volume. Inclusiv Prefata traducatorului ibn Tibbon, prefata si ghid la fiecare volum, glosarul traducatorului pentru cuvinte straine sau necunoscute; Editia Bibliofila contine si semnaturile olografe ale tuturor creatorilor, cumparatorilor si ale cenzorilor papali si ai inchizitiei. Manuscrisul original se afla si astazi in Biblioteca Ralegala Daneza.

Ferrer Bassa – Ilustratorul si San Miguel de Pedralbes

Iconografie de Ferrer Bassa

Manstirea San Miguel de Pedralbes, Barcelona

